ΙΩΑΝ. Κ. ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ

Η ΕΡΓΟΛΑΒΙΑ ΔΙΚΗΣ ΩΣ ΝΟΜΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ

(Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Ἑλλ. καὶ Γαλλ. Νομολογίας)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ "ΝΟΜΙΚΗΣ,,
1911

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
N
3875

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

N. 3875

ΙΩΑΝ. Κ. ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ

Η ΕΡΓΟΛΑΒΙΑ ΔΙΚΗΣ ΩΣ ΝΟΜΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ

(Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Ἑλλ. καὶ Γαλλ. Νομολογίας)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ "ΝΟΜΙΚΗΣ"
1911

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ
835
22 ΣΕΠ. 1958

§ 1. Τὸ ἰσχῦον δίκαιον ἀπαγορεύει, ὡς γνωστόν, τὰς δικαιοπραξίας τὰς περιεχούσας ἐργολαβίαν δίκης — redemtionem litis.

Καὶ τίς μὲν εἶνε ἡ ἔκτασις τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης δὲν εἶνε τοῦ παρόντος νὰ ἐξετάσω. Ἀλλά, τῆς ἀπαγορεύσεως ὑφισταμένης ὁπωσδήποτε, ἀναγκαία παρίσταται τοῦ ὅρου τούτου ἡ ἐπιστημονικὴ διακρίβωσις· τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ἐπιβάλλεται ἡ πρὸς τοῦτο ἀπόπειρα, ὅσῳ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ δὲν φαίνεται γενομένη μέχρι τοῦδε ἡ προσήκουσα ἐργασία πρὸς ἀκριβῆ τῆς ἐργολαβίας δίκης χαρακτηρισμὸν κατὰ τοὺς νόμους.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

I

§ 2. Ἐκ τῶν Γερμανῶν συγγραφέων ὁ μόνος, καθ' ὅσον γινώσκω, ὁ εἰδικώτερόν πως ἀναλύσας τὴν ἔννοιαν τῆς ἐργολαβίας δίκης κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον, εἶνε ὁ Mühlenbruch ἐν τῇ κλασσικῇ αὐτοῦ πραγματείᾳ περὶ ἐκχωρήσεως. [1]

Ἡ περὶ τοῦ ἀντικειμένου δὲ τούτου διδασκαλία τοῦ Mühlenbruch ἔχει ὡς ἀκολούθως :

(1) Mühlenbruch Die Lehre von der Cession der Forderungsrechte nach den Grundsätzen des römischen Rechts dargestellt (γ' ἔκδ. 1836) σελ. 362—367.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Τ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΚ ΔΩΡΕΑΣ

Κατὰ τὴν μέχρι τοῦδε θεωρίαν, τὴν σχεδὸν ὑπὸ πάντων γενομένην ἀποδεκτήν, redimere litem σημαίνει: ἀγοράζειν δίκην τινὰ ἐκ πλεονεξίας καὶ πανουργίας καὶ δὴ ἰδίᾳ τοιαύτην, ἧς ἡ ἔκβασις εἶνε ἀμφίβολος. Καὶ δὲν δύναται μέν τις ν' ἀρνηθῇ, ὅτι redimere litem *δύναται* νὰ ἔχῃ καὶ ταύτην τὴν ἔννοιαν· τοὐναντίον δέον νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι οἱ αὐτοκράτορες, ἀπαγορεύσαντες καὶ περιορίσαντες τὰς ἐκχωρήσεις, ὡρμήθησαν ἀπὸ τῆς ἰδέας νὰ παρακωλύσωσι τὰς περὶ δικῶν συναλλαγάς, τὰς ἐξ αἰσχροκερδείας ἢ ἄλλως ἐξ ἀθεμίτων λόγων προερχομένας. Ἀλλὰ δὲν εἶνε λίαν τολμηρὸς ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ἐν ταῖς συλλογαῖς τοῦ Ἰουστινιανοῦ οὐδὲ ἓν ὑπάρχει χωρίον, ἐξ οὗ νὰ δικαιολογῆται ad hoc ἡ σημασία ἐκείνη. Ἡ ἀπόδειξις δὲ τούτου θέλει προκύψει ἐμμέσως ἐκ τῆς ἐπομένης ἐρεύνης.

Ἐκ τῶν διαφόρων σημασιῶν, ὑφ' ἃς ὁ ὅρος οὗτος ἀπαντᾷ ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ δικαίῳ, ἀξίαν δι' ἡμᾶς ἔχουσιν αἱ ἑξῆς μόνον:

Πρῶτον, redemtio litis σημαίνει τὴν ἀπαλλαγὴν ὀφειλέτου τινὸς ἀπὸ τῆς ἐνοχῆς διὰ τῆς πληρωμῆς τοῦ πιστωτοῦ, ἢ ἐξόφλησιν ἀπαιτήσεως (πρβ. Brisson. ἐν λέξει redemtio). Τὴν τοιαύτην δὲ σημασίαν τοῦ ὅρου παριδόντες μέχρι τοῦδε οἱ ἑρμηνευταὶ παρενόησαν ἓν τῶν δυσχερεστάτων χωρίων. [2]

Δεύτερον δέ, redimere σημαίνει ἐξαγοράζειν τινὰ πρὸς διεξαγωγὴν τῆς δίκης ἢ πρὸς ἀνάληψιν τῆς δίκης ἰδίῳ ὀνόματι καὶ δὴ ἐξ ἀθεμίτων λόγων (Νομ. 1 καὶ 2 Κώδ. ne liceat potent· 2,14).

Τρίτον, redemtor litis εἶνε ὁ *ἀναλαμβάνων ἐπὶ ἀμοιβῇ τὸν κίνδυνον δίκης τινός*· ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀπαραλλάκτως ἔννοιαν, ὑφ' ἣν ἡ ἔκφρασις αὕτη ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς locationis conductionis

(2) Ὁ Mühlenbruch ἐννοεῖ ἐνταῦθα τὸν νόμον 6 § 7 Πανδ. 17, 1, ὃν ἐν σημειώσει (σημ. 268) πειρᾶται νὰ ἑρμηνεύσῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκδοχῆς, ὅτι ἡ ἐν τῷ νόμῳ τούτῳ ἀπαντῶσα «redemtio litis» σημαίνει ἐξόφλησιν ἀπαιτήσεως. Τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Mühlenbruch καὶ τὴν ἀνασκευὴν αὐτῆς εὑρίσκει ὁ ἀναγνώστης κατωτέρω ἐν § 6.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

operis (Νομ. 22 § 2 Πανδ. loc. 19,2). Αὕτη δὲ εἶνε ἡ κατ' *ἀκρίβειαν* σημασία αὐτῆς, ὁσάκις γίνεται λόγος περὶ ἀθεμίτων redemtionum. Τοιαύτην σύμβασιν μεταξὺ τοῦ δικηγόρου καὶ τοῦ κυρίου τῆς ὑποθέσεως ἐννοεῖ προφανῶς ὁ Κοϊντιλιανός, λέγων· Paciscendi quidem ille piraticus mos et imponentium periculis pretia procul abominanda negotiatio etiam a mediocriter improbis aberit (Inst. orat. Lib. XII κεφ. 7 ἐν τέλει). Τὴν σαφεστάτην δὲ ἀπόδειξιν διὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἀνωτέρω ἰσχυρισμοῦ παρέχει ἡ παρατήρησις πρῶτον μέν, ὅτι ἡ redemtio ἀντιτίθεται πρὸς τὴν θεμιτὴν συμφωνίαν περὶ ἀμοιβῆς, κυριώτατα δέ, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐκφράζουσι πάντοτε τὸν ὅρον τοῦτον διὰ τοῦ «ἐργολάβος» τουτέστι κατὰ λέξιν: qui opus faciendum suscipit.

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Mühlenbruch.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

§ 3. Παρ' ἡμῖν, ὁ *Καλλιγᾶς* ἐν μὲν τῇ § 445 τοῦ ἐνοχικοῦ αὐτοῦ δικαίου ἐργολαβίαν δίκης (redemtionem litis) ὀνομάζει τὴν ἐκχώρησιν τῆς δίκης μετὰ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς ἀντὶ ὡρισμένου τμήματος· κατωτέρω δέ, ἐν § 446, τὴν ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ ἀνάληψιν τῆς δίκης ἢ ἀντὶ ὡρισμένου τιμήματος, ὅπερ ἐξασφαλίζει ὁ διάδικος ὡς βέβαιον.

Ὁ δὲ *Παπαρρηγόπουλος* (Ἐνοχ. ΙΙ § 39 ἔκδ. β') ὡς redemtionem litis ὁρίζει «τὴν συμφωνίαν τοῦ εἰς οἰκεῖον κέρδος λαβεῖν »μέρος τοῦ ἐπιδικασθησομένου πράγματος ἢ τοῦ ἀναδεχθῆναι τὴν »δίκην ἐπὶ ὡρισμένῳ τιμήματι, ὡς ἐὰν ἀποβῇ, καὶ ἀγωνίζεσθαι αὐ»τὴν ἰδίῳ κινδύνῳ», παραπέμπει δὲ καὶ εἰς τὸν Mühlenbruch ἐν σχέσει πρὸς τὰς διαφόρους ἐννοίας τῆς redemtionis litis.

§ 4. Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐκτεθείσης διδασκαλίας τοῦ Καλλιγᾶ δὲν δύναταί τις νὰ εἴπῃ, ὅτι συλλαμβάνει σαφῶς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐργολαβίας δίκης.

Διότι γεννῶνται παρὰ τῷ ἀναγνώστῃ αἱ ἀπορίαι :

Εἶνε αὕτη ἐκχώρησις τῆς δίκης μετὰ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς ἀντὶ ὡρισμένου τιμήματος, ὡς χαρακτηρίζει αὐτὴν ὁ Καλλιγᾶς; Εἶνε ἀνάληψις τῆς δίκης ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ ἢ ἀντὶ ὡρισμένου τιμήματος, ὅπερ ἐξασφαλίζει ὁ διάδικος ὡς βέβαιον, καθ' ἃ ὁρίζει ταύτην—σκοτεινῶς πως—ἀλλαχοῦ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ ὁ αὐτὸς νομοδιδάσκαλος ;

Σαφέστεροι εἶνε ὁ Γερμανὸς Mühlenbruch καὶ ὁ Παπαρρηγόπουλος. 'Αλλ' εἶνε ὀρθοὶ οἱ ὑπὸ τούτων διδόμενοι ὁρισμοί; Ἢ μὴ τυχὸν ἄλλος τις δέον νὰ δοθῇ ὁρισμὸς κατὰ τοὺς νόμους ;

II

§ 5. Ἐν ταῖς πηγαῖς τοῦ ἡμετέρου δικαίου εἰς τὴν redemtionem litis ἀναφέρονται οἱ ἑξῆς νόμοι: ὁ νόμος 7 Πανδ. mand. 17, 1· ὁ νόμος 6 § 7 Πανδ. αὐτόθι· ὁ νόμος 15 Κωδ. de procur. 2, 13· ὁ νόμος 20 Κωδ. mand. 4,35· ὁ νόμος 22 Κωδ. mand. 4,35 καὶ ὁ νόμος 9 § 2 Πανδ. de off. proc. 1,16.

Ἐπιβάλλεται ἄρα τῶν νόμων τούτων ἡ εἰδικωτέρα ἀνάλυσις πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἐννοίας τῆς ἐργολαβίας δίκης.

Ὁ νόμος 7 Πανδ. mand. 17,1 ἐλήφθη ἐκ τῶν ἀποφάνσεων τοῦ Παπινιανοῦ, ἀκμάσαντος, ὡς γνωστόν, ἐπὶ Σεπτιμίου Σεβήρου [3], ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς:

Papinianus Libro III Responsorum. Salarium procuratori constitutum si extra ordinem peti cœperit, considerandum erit : laborem dominus

(3) Πρβ. Krüger Geschichte der Quellen und Litteratur des römischen Rechts § 25 σελ. 197—201, Kipp Geschichte der Quellen des römischen Rechts (β' ἔκδ. 1903) § 50 σημ. 10—15· ὅρα καὶ τὴν ἐμὴν διατριβήν: Ἡ δικηγορικὴ ἀμοιβὴ καὶ ἡ ἐργολαβία δίκης, ἐν σημ. 14

remunerare voluerit atque ideo fidem adhiberi placitis oporteat, an eventum litium majoris pecuniae praemio contra bonos mores procurator redemerit.

Εἶνε προφανές, ὅτι ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ ἀγορᾶς τῆς δίκης, ἀλλὰ μόνον περὶ ἀναλήψεως ὑπὸ τοῦ προκουράτορος τοῦ κινδύνου τῆς ἐκβάσεως αὐτῆς διὰ τῆς πρὸς τοῦτον ὑποσχέσεως μείζονος ἀμοιβῆς ἢ ὅση θὰ ἐδίδετο διὰ τὰς πρὸς διεξαγωγὴν ἁπλῶς τῆς δίκης ὑπηρεσίας.

Καὶ ἐν τῷ σχολίῳ δὲ «ἐάν τις», ὑπὸ τὸν Νόμ. 6 Βασιλ. ΙΔ' α', κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἑρμηνεύεται τὸ προκείμενον χωρίον:

.... Ὁ Παπι[νι]ανὸς τοιοῦτον ἐπῆγε ρέσπονσον, ἤτοι ἀπόκρισιν νόμιμον..... Φησὶ γάρ: τὸ ὁρισθὲν τῷ προκουράτορι σαλάριον ἔξτρα ὄρδινεμ εἴωθεν ἀπαιτεῖσθαι, οὐκ ἀγωγῆς ὁριζομένης, ἀλλὰ προσελεύσεως γινομένης. Εἶτα, τοῦ ἐπαγγειλαμένου τὸ σαλάριον μεθοδευομένου ἐκ τῆς κατ' αὐτοῦ γενομένης προσελεύσεως, σκοπεῖσθαι χρή, πότερον, ἀμειβόμενος τὸν τοῦ προκουράτορος κάματον ὁ τῆς δίκης δεσπότης ὥρισε σύμμετρόν τι σαλάριον καὶ διὰ τοῦτο τοῖς τυπωθεῖσι χρὴ τὸ πιστὸν ἐπαγαγεῖν, τουτέστι τὸν ἐπαγγειλάμενον τὸ σαλάριον καταδικάσαι, ἢ *τὴν ἀπόβασιν τῆς δίκης εἰς ἑαυτὸν μετήγαγεν ὁ προκουράτωρ*, τυχὸν γὰρ χιλίων νομισμάτων οὔσης τῆς δίκης σαλάριον ἑαυτῷ σ' νομισμάτων ὥρισε· τότε γὰρ ὡς *δοκῶν ἆθλον τοῦ κινδύνου λαμβάνειν, ὃν ὑπεισῆλθε*, ὡς κόντρα βόνος μόρες ὄντος τοῦ τυπωθέντος, ἀπαιτῶν τοσαῦτα, *ἐργολάβος* ἄντικρυς φαίνεται καὶ οὐ λήψεται τὸ ἐπαγγελθὲν σαλάριον.

Ὥστε ἡ ἐργολαβία, περὶ ἧς γίνεται λόγος ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ, σημαίνει οὐχὶ τὴν ἀγορὰν δίκης τινός, ἀλλὰ τὴν ἐπ' ἀμοιβῇ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου αὐτῆς, [4] ἐφαρμοζομένου ἐνταῦθα κατ' ἀκρίβειαν τοῦ ὁρισμοῦ, ὃν ἔδωκεν εἰς τὸν ἐργολάβον δίκης ὁ Mühlenbruch.

×

§ 6. Ἕτερον θέμα, ἐν ᾧ ἡ ἐργολαβία δίκης (redemtio litis) ἐμφανίζεται ὡς ἀνάληψις τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ, εἶνε τὸ τοῦ νόμου 6 § 7 Πανδ. mand. 17,1.

Ὁ νόμος οὗτος ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ulpianus Libro XXXl ad edictum: Marius Paulus quidam fidejusserat pro Daphnide, mercedem pactus ob suam fidejussionem et sub nomine alterius ex eventu litis caverat sibi certam quantitatem dari; hic a Claudio Saturnino praetore majores (Ulp. duplos) fructus inferre jussus erat, et advocationibus ei idem Saturninus interdixerat. Videbatur autem mihi judicatum solvi fidejussisse et quasi redemptor litis extitisse et velle aDaphnide mandati judicio

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

(4) Ὁ νόμος 7 Πανδ. 17,1 παρεφράσθη ἐν τοῖς Βασιλικοῖς (Νομ. 7 Βασιλ. ΙΔ' α',) ὡς ἀκολούθως:

Τὸ ὁρισθὲν τῷ διοικητῇ τῆς δίκης ὀψώνιον ἐξτραορδίνως ἀπαιτεῖται καὶ σκοπεῖ ὁ δικαστής, εἰ ὑπὲρ καμάτου συνεφωνήθη· τότε γὰρ ὀφείλει δοθῆναι· *οὐ μὴν ὅτε τὸ τῆς δίκης ἀποτέλεσμα πολλοῖς χρήμασιν ὁ διοικητὴς τῆς δίκης παρανόμως ἠγόρασεν.*

Ἡ ἐν τῷ κειμένῳ ἀνάπτυξις πείθει, νομίζω, τὸν ἀναγνώστην, ὅτι ἡ τοιαύτη τοῦ νόμου 7 Πανδ. 17,1 παράφρασις, ἐν ᾗ γίνεται λόγος περὶ *ἀγορᾶς* τοῦ ἀποτελέσματος τῆς δίκης, στηρίζεται εἰς προφανῆ τοῦ χωρίου παρανόησιν, ἐξηγουμένην ἐκ τοῦ πολυσημάντου τῆς λέξεως redimere, ἧς ἐγένετο χρῆσις ὑπὸ τοῦ Παπινιανοῦ.

consequi, quod erat condemnatus. Sed rectissime Divi Fratres rescripserunt nullam actionem eum propter suam calliditatem habere, quia mercede pacta accesserat ad talem redemtionem. Marcellus autem sic loquitur de eo, qui, pecunia accepta, spopondit: ut si quidem hoc actum est, ut suo periculo sponderet, nulla actione agat, sin vero non hoc actum est, utilis ei potius actio competat; quae sententia utilitate rerum consentanea est.

Ὁ Mühlenbruch, [5] ὑπολαμβάνων, ὅτι ἐκ τοῦ χωρίου δὲν δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἔννοιά τις, ἐὰν ὁ ὅρος redemtio ἐννοηθῇ ἐν αὐτῷ ἄλλως ἢ ὡς σημαίνων τὴν ἐξόφλησιν ἀπαιτήσεως, πειρᾶται νὰ ἑρμηνεύσῃ τοῦτο ὡς ἑξῆς, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σκέψεως, ὅτι redemtio σημαίνει ἐν αὐτῷ οὐχὶ τὴν ἐργολαβίαν δίκης, ἀλλὰ τὴν ἐξόφλησιν ἀπαιτήσεως, ὡς εἴρηται.

Ὁ Μάριος Παῦλος ἐγγυᾶται ὑπὲρ τρίτου ἐπὶ χρήμασιν, ὅπερ δὲν ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ νόμου (νομ. 19 § 1 Πανδ. de donat. 19,1). Ἐκτὸς ὅμως τούτου δέχεται ὑπόσχεσιν quotae litis ὑπὸ τὸ ὄνομα ἄλλου τινός. Τοῦτο ἀνακαλύπτεται, δι' ὃ καὶ ὁ Μάριος Παῦλος ἀποκλείεται τῆς δικηγορίας· ἀλλὰ καὶ τὴν δίκην ἀπόλλυσι καὶ ὑποχρεοῦται εἰς πληρωμήν. Ὁ Οὐλπιανὸς κατ' ἀρχὰς ἦτο τῆς γνώμης, ὅτι οὗτος δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὰ καταβληθέντα, ἐπειδὴ ἀπήλλαξε τὸν ὀφειλέτην τοῦ χρέους. Ἀλλ' οἱ αὐτοκράτορες ἐν τῇ τάσει αὐτῶν τοῦ νὰ κολάσωσι τοῦ δικηγόρου τὴν πανουργίαν, διέταξαν τὰ ἐναντία, μὴ εὑρόντες ἄλλην τινὰ δικαιολογίαν διὰ τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν αὐτῶν ἢ ὅτι: quia mercede pacta accesserat ad talem redemtionem. Ὁ Οὐλπιανὸς

---

(5) Cession. σελ. 364 σημ. 268.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

στέργει μὲν τὴν ἀπόφασιν, οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν αἰτιολογίαν αὐτῆς, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐν τέλει τοῦ χωρίου ἐπιδοκιμασίας τῆς διακρίσεως τοῦ Μαρκέλλου.

Καὶ οὕτω μὲν ἡρμήνευσε τὸ χωρίον ὁ Mühlenbruch. Ἀλλὰ νομίζω, ὅτι καὶ ἐνταῦθα ὁ ὅρος redemtio litis οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ τὴν ἐπ᾽ ἀμοιβῇ ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς δίκης.

Ἤδη ἐν τῷ σχολίῳ «ἐάν τις» ὑπὸ τὸν νόμον 6 Βασιλ. ΙΔ' α' ἑρμηνεύεται τὸ χωρίον ὑπὸ τὴν τελευταίαν ταύτην ἔννοιαν.[6]

Ἡ ἐν τῷ σχολίῳ τούτῳ ἐξήγησις, ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων διασαφοῦσα τὸ προκείμενον χωρίον, καίπερ μὴ ἀπηλλαγμένη παρανοήσεων καὶ πλανῶν ὡς δειχθήσεται ἐκ τῆς περαιτέρω ἀναπτύξεως, ἔχει ὡς ἑξῆς :

> Δάφνις τις οὕτω λεγόμενος ἀποδέχεται παρ᾽ ἐμοῦ κινουμένην τὴν ἰν ρέμ ἀγροῦ χάριν, ὃν ἐνέμετό τις ὑπ᾽ αὐτοῦ δεφενδευόμενος. Ἀπαιτούμενος τὴν ἰουδικάτουμ σόλουϊ, ἤγουν τὴν ἐπὶ τοῖς κεκριμένοις ἱκανοδοσίαν, οἷα δεφένσωρ, Μαρίῳ τινὶ Παύλῳ, ὄντι δικολόγῳ, διελέχθη περὶ τῆς ἐγγύης· ὁ δὲ καὶ ἐγγυησάμενος αὐτὸν ὑπέσχετο καὶ συνηγορῆσαι αὐτῷ, μισθὸν συμφωνήσας ὑπὲρ τῆς ἐγγύης αὐτῷ δοθήσεσθαι, καί, ἐπειδὴ ὁμολογίαν εἰς αὐτὸν γίνεσθαι ὑπὲρ τοῦ ἐπαγγελθέντος μισθοῦ αἰσχρὸν ἐφαίνετο, ἐπ᾽ ὀνόματι ἑτέρου τὴν ὁμολογίαν ἐδέξατο, ὡς δὴ Πρίμου τινὸς τὸν Δάφνιν ἐπερωτήσαντος καὶ τοῦ Δάφνιδος ὁμολογήσαντος *ὑπὲρ τοῦ τῆς δίκης ἀποτελέσματος* δόσειν ρ' νομίσματα. Κλαύδιος Σατωρνῖνος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

(6) Καὶ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς δὲ (Νομ. ϛ Βασιλ. ΙΔ' α') τὸ χωρίον παρεφράσθη ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν.

> Ἐάν τις τὴν ἐπὶ τοῖς κεκριμένοις ἐκπλήρωσιν ὑπέλθῃ ὑπὲρ ἑτέρου, συμφωνήσας ἐξ ἀποτελέσματος τῆς δίκης δῆλον ποσὸν λαβεῖν ἐπ᾽ ὀνόματι ἑτέρου, οὐκ ἔχει ἀπαίτησιν, ἀλλὰ καὶ συνηγορίας εἴργεται· δοκεῖ γὰρ ἀγοραστὴς εἶναι τῆς δίκης, ἤγουν *ἐργολάβος*.

πραίτωρ ἠκροᾶτο τῆς δίκης καί, μαθὼν τὴν τοῦ Μαρίου Παύλου κακουργίαν καὶ ὅτι δικολόγος ἠνέσχετο ἐπὶ μισθῷ ἐγγυήσασθαι, πρὸς τὸ ὑποκείμενον κακούργημα κινηθείς, οὐχ ὡς αὐτοῦ νομίμου ὄντος, ἀπεκίνησε τὸν Μάριον Παῦλον τῆς συνηγορίας. Κατεδίκασε δὲ καὶ τὸν Δάφνιν οὐ μόνον ἀποκαταστῆσαι τὸν ἀγρόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ ληφθέντας καρποὺς ἀποκαταστῆσαι μετά τινος προσθήκης· τυχὸν γάρ, ἀντὶ χιλίων μοδίων, μοδίους αφ' κατεδίκασεν. Ἀπαιτηθεὶς τὰ τῇ καταδίκῃ περιεχόμενα ὡς ἐγγυητής, ὁ Παῦλος ἐκίνει κατὰ τοῦ Δάφνιδος τὴν μανδάτι, ἀπαιτῶν ἅπερ κατέβαλε προφάσει τῆς καταδίκης, ὡς ἐγγυητὴς τῆς ἰουδικάτουμ σόλουῒ γεγονώς.

Ζητεῖται: εἰ δέδοται αὐτῷ ἡ μανδάτι κατὰ τοῦ Δάφνιδος. Καὶ ἀντέγραψαν αὐτῷ οἱ θειότατοι ἀδελφοὶ οὐδεμίαν αὐτὸν ἔχειν ἀγωγὴν (οὔτε γὰρ τὴν λοκάτι ἔχει, ἐπειδὴ μὴ ὑπὲρ τῆς συνηγορίας συνεφώνησε λαβεῖν μισθὸν εὐτελῆ, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἐγγύης, γρατούϊτον δὲ δεῖ εἶναι τὸ μανδάτον·) διὰ τὴν οἰκείαν πανουργίαν διὰ τὸ εἶναι *αὐτὸν ἐργολάβον· ἐπὶ μισθῷ γὰρ προῆλθε, τὸ ἀποτέλεσμα ὥσπερ εἰς ἑαυτὸν ἑλκύσας τῆς δίκης*. Ὁ δὲ Μάρκελλος φησὶ ταῦτα· πᾶς ἐγγυητὴς ἐπὶ χρήμασιν ἐγγυησάμενος, εἰ μὲν οἰκείῳ κινδύνῳ ὑπεισῆλθεν ἐγγύην, μισθὸν συμφωνήσας ὑπὲρ τούτου καὶ πάσης τῆς τοῦ πράγματος ζημίας, ἀγωγὴν οὐχ ἕξει· εἰ δὲ τοῦτο οὐ συνεφωνήθη, ἀλλά τι εὐτελὲς μισθοῦ χάριν, δίδοται αὐτῷ ἀγωγὴ οὐτιλία...

Μετὰ τὴν ἐν τῷ μνημονευθέντι σχολίῳ διδομένην κατὰ τ'ἀνωτέρω ἐξήγησιν, ἐξετάσωμεν εἰδικώτερον τὸ χωρίον τοῦ Οὐλπιανοῦ, περὶ οὗ ὁ λόγος, ὡς κατεγράφη τοῦτο ἐν τῷ Πανδέκτῃ.

Ὁ νομικὸς ἀναφέρει, ὅτι ἐπὶ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου καὶ τοῦ συνάρχοντος Βήρου, Μάριός τις Παῦλος, δικηγόρος—advocatus—,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

εἶχεν ἐγγυηθῆ ὑπέρ τινος Δάφνιδος, ὑποχρέου ὄντος νὰ παράσχῃ τὴν cautionem judicatum solvi. Τὴν τοιαύτην ὑποχρέωσιν εἶχεν ὁ Δάφνις, διότι οὗτος, ὡς σαφῶς λέγεται ἐν τῷ σχολίῳ «ἐάν τις», ἦτο defensor τρίτου τινος, καθ' οὗ ἠγέρθη ἀγωγὴ περὶ διεκδικήσεως ἀγροῦ. [7]

Εἶχε δὲ ὁ Μάριος Παῦλος συνομολογήσει ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀμοιβὴν διὰ τὴν τοιαύτην ἐγγύησιν καὶ συγχρόνως διὰ παρενθέτου προσώπου ἀναλάβει τὸν κίνδυνον τῆς δίκης ἐπὶ πληρωμῇ ὡρισμένης χρημάτων ποσότητος, συμφωνήσας νὰ δοθῶσιν αὐτῷ τὰ χρήματα ταῦτα ἐν περιπτώσει *αἰσίας* τῆς δίκης ἐκβάσεως (ex eventu litis caverat sibi certam quantitatem dari).

Ταῦτα ἐννοήσας ὁ πραίτωρ Κλαύδιος Σατωρνῖνος [8] «ἀπεκίνησε τὸν Μάριον Παῦλον τῆς συνηγορίας»· ἀποβάσης δὲ τῆς δίκης ἐναντίον τοῦ πελάτου, ὁ Μάριος Παῦλος ὑπεχρεώθη νὰ πληρώσῃ ὡς ἐγγυητής· διὸ καὶ ἐζήτησε νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ Δάφνιδος, ὅσα ὡς ἐγγυητὴς κατέβαλεν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ Οὐλπιανός, νεώτερος τότε ὤν, [9] ἦτο τῆς γνώμης (mihi

---

(7) Περὶ τῆς πρὸς ἐγγυοδοσίαν judicatum solvi ὑποχρεώσεως τοῦ ἐν δίκῃ defensoris ἄλλου τινός, ὑποχρεώσεως συνεχομένης πρὸς τὸ ὅλον σύστημα τῆς παρὰ Ρωμαίοις δικαστικῆς ἀντιπροσωπείας πρβ. Gai Inst. IV §§ 90, 91 καὶ 101, Νομ. 46 Πανδ. jud. solvi 46,7 καὶ Bethmann-Hollweg R. Civilprocess § 100 σημ. 107, 108, 109.

(8) Ὁ πραίτωρ οὗτος εἶνε πιθανῶς ὁ νομικός, ὁ γράψας τὸ βιβλίον de poenis paganorum, ἐξ οὗ ἐλήφθη τὸ τεμάχιον 16 Πανδ. de pœnis 49, 19. Ὡς δύναται δέ τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τοῦ ῥηθέντος τεμαχίου, ὁ Κλαύδιος Σατωρνῖνος καὶ ἑλληνικὴν εἶχε παιδείαν καὶ τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας δὲν ὑπῆρξεν ἄγευστος· πρβ. περὶ τοῦ νομικοῦ τούτου καὶ περὶ τῶν σχετικῶν ἀμφισβητήσεων Krüger Geschichte der Quellen und Litteratur des R. Rechts § 23 σημ. 54—57.

(9) Ὁ Δομίτιος Οὐλπιανὸς ἤκμασεν, ὡς γνωστόν, ἐπὶ τοῦ Καρακάλλα, οὗ ἄρχοντος (212—217) συνέγραψε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ τὰ συγ-

videbatur), ὅτι ὁ Μάριος Παῦλος ὡς ἐγγυητὴς ἠδύνατο ν' ἀπαιτήσῃ τὰ καταβληθέντα διὰ τῆς περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆς, *μὴ λαβὼν ὑπ' ὄψει πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος καὶ ὅτι* ὁ Μάριος Παῦλος εἶχε προσέτι ἀναλάβει τὸν κίνδυνον τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ.

'Αλλ' οἱ «θειότατοι ἀδελφοί», ἤτοι οἱ αὐτοκράτορες Μάρκος Αὐρήλιος καὶ Βῆρος, ἀντεπέστειλαν, ὅτι οὐδεμίαν ἐκεῖνος εἶχεν ἀγωγήν· quia mercede pacta accesserat *ad talem redemtionem*. Εἶπον δηλαδὴ οἱ αὐτοκράτορες, ὅτι, ἀφ'οὗ ὁ Μάριος Παῦλος ἀνέλαβε τὸν κίνδυνον τῆς δίκης, δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἀναγωγὴν κατὰ τοῦ πελάτου.[10]

γράμματα αὐτοῦ, καὶ κατόπιν ἐπὶ 'Ελαγαβάλου καὶ 'Αλεξάνδρου Σεβήρου, ὑφ' οὗ καὶ ὠνομάσθη (222 μ. Χ.) magister libellorum καὶ μέλος τοῦ Συμβουλίου, κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος praefectus annonae καὶ praefectus praetorio. Πρότερον εἶχε διατελέσει assessor τοῦ Παπινιανοῦ ὡς ἐπάρχου τῶν πραιτορίων (203—206 [ἢ 212;]) καὶ πρὸ τούτου εἰς κατωτέρας δικαστικὰς ὑπηρεσίας (πρβ. Νομ. ϛ § 3 Πανδ. quod metus causa 4,2, ἐν ᾧ αὐτὸς ὁ Οὐλπιανὸς ποιεῖται λόγον περὶ νομικοῦ ζητήματος ἀναφυέντος, καθ'ὃν χρόνον διετέλει πάρεδρος πραίτορός τινος). Εἰς τὴν ἐποχὴν δὲ ἐκείνην ἀναφέρεται βεβαίως τὸ videbatur mihi τοῦ χωρίου. Περὶ τοῦ Οὐλπιανοῦ πρβ. Krüger Geschichte der Quellen und Litteratur des R. Rechts § 26 σελ. 215.

(10) Οὕτως ἐνόησαν τὸ χωρίον καὶ ὁ Θαλελαῖος (πρβ. παραγραφὴν τοῦ Θαλελαίου εἰς Νομ. 5 Κωδ. de post. 2,6 [διασωθεῖσαν ἐν σχολ. ὑπὸ Νομ. 14 Βασιλ. Η' α']) καὶ ὁ Στέφανος (πρβ. σχόλιον «οὐκ ἔχει τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν» ὑπὸ νομ. 6 Βασιλ. ΙΔ' α')· ὅρα καὶ τὸ σχόλιον «ἤγουν ἐργολάβος» τοῦ Νικαέως, ὑπὸ νομ. 6 Βασιλ. ΙΔ' α')—'Ο Θαλελαῖος, ὡς γνωστόν, ὑπῆρξεν ἀντικήνσωρ (antecessor) ἐπὶ 'Ιουστινιανοῦ ἀκμάσας. 'Εδίδαξε πιθανῶς ἐν Βηρυττῷ, ἔγραψε δὲ τὴν σπουδαιοτάτην ἑλληνικὴν ἐπεξεργασίαν (index) τοῦ Κώδικος πρβ. Krüger Geschichte der Quellen ect. § 49. Περὶ τοῦ Κώδικος τοῦ Θαλελαίου καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐργασίας αὐτοῦ πρβ. τὴν διατριβὴν τοῦ Zachariae von Lingenthal: Von den griechischen Bearbeitungen des Codex ἐν τῇ Zeitschrift der Savignystiftung νομ. VIII σελ. 1 καὶ ἑξ. καὶ ἰδίᾳ σελ. 12.) 'Ο δὲ Στέφανος ὑπῆρξεν ὡσαύτως

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀναλύων δὲ τὴν σκέψιν ταύτην τῶν αὐτοκρατόρων, ἣν καὶ ἐπιδοκιμάζει νῦν (sed *rectissime* divi fratres rescripserunt κλ.), ὁ Οὐλπιανὸς ἀναφέρει τοῦ Μαρκέλλου [11] τὴν διάκρισιν, καθ' ἥν, ἐγγυηθέντος τινὸς ἐπὶ χρήμασιν, ἐὰν μὲν ἡ ἔννοια τῶν συμβαλλομένων ἦτο νὰ δοθῇ ἡ ἐγγύησις ἐπὶ ἰδίῳ τοῦ ἐγγυητοῦ κινδύνῳ *ὡς συνέβη ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει*, ὁ ἐγγυητὴς καταβαλὼν δὲν ἔχει ἀναγωγὴν κατὰ τοῦ πρωτοφειλέτου, ἐὰν δὲ τοὐναντίον, ὁ ἐγγυητὴς δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τὰ καταβληθέντα.

Ἐκ τῆς ἐκτεθείσης ἑρμηνείας εἶνε φανερόν, ὅτι καὶ ἐνταῦθα πρόκειται περὶ ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ καὶ ταύτην τὴν ἔννοιαν ἔχει ἡ ἐν τῷ χωρίῳ χρῆσις τοῦ ὅρου redemtio.

§ 7. Ἐξετάσωμεν νῦν τὰ ὑπόλοιπα χωρία τῶν πηγῶν, ἐν οἷς γίνεται χρῆσις τῶν ὅρων redemtio litis καὶ redimere litem καὶ δὴ ἐν πρώτοις τὸν Νόμον 15 Κώδ. de procur. 2, 13.

Ὁ νόμος οὗτος εἶνε Rescriptum τῶν Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ, ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς:

Impp. *Diocletianus* et *Maximianus* AA et CC. Cornificio. —Litem te redemisse contra bonos mores precibus manifeste professus es; quum procurationem quidem suscipere (quod officium gra-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἀντικήνσωρ, ζῶντος ἔτι τοῦ Ἰουστινιανοῦ διδάξας ἐν Κωνσταντινουπόλει (Krüger op. cit. σελ. 361 καὶ 366).

(11) Ὁ Οὔλπιος Μάρκελλος ἤκμασεν, ὡς γνωστόν, ἐπὶ Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς καὶ ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου, διατελέσας μέλος τοῦ Συμβουλίου ἀμφοτέρων (Krüger Geschichte der Quellen ect. § 25 σημ. 1—13). Εἶνε πιθανώτατον, ὅτι τὸ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ἀναφερόμενον Rescriptum ἐξεδόθη ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς αὐθεντείας τοῦ ἐξόχου τούτου νομοδιδασκάλου, τοῦ διακριθέντος ἰδίᾳ διὰ τὴν ὀξύνοιαν αὐτοῦ, ἧς ἄλλως δεῖγμα καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ παρέχεται.

tuitum esse debet) non sit res illicita, huius modi autem officia non sine reprehensione suscipiuntur (287;).

Πρόκειται ἆρά γε καὶ ἐνταῦθα περὶ ἀναλήψεως ὑπὸ τοῦ προκουράτορος τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ, ὡς καὶ ἐν τοῖς προηγουμένοις χωρίοις;

Πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι τὸ παρατεθὲν λατινικὸν κείμενον τοῦ νόμου δὲν ἀποκλείει τὴν τοιαύτην ἑρμηνείαν.

'Αλλ' ἤδη ὁ Θαλελαῖος[12] κατὰ διάφορον τρόπον ἐνόησε τὸν νόμον, περὶ οὗ ὁ λόγος.

Ἡ διάταξις ὡς ἐν συντόμῳ κανονίζει,—ἑρμηνεύει ὁ Θαλελαῖος[13], —ὅτι τὸ μὲν γίνεσθαι προκουράτορα καὶ γρατουίτως ὑπηρετεῖσθαι τῇ ἀλλοτρίᾳ δίκῃ οὐκ ἔστιν ἀθέμιτον. Τὸ δὲ ἐξαγοράσαι δίκας ἀλλοτρίας ἀπηγόρευται. Ἔχει δὲ τὸ κατὰ πόδας αὐτῆς οὕτως: *Τὴν δίκην σε ἠγορακέναι ὑπεναντίον τῶν καλῶν τρόπων ἐν ταῖς σαῖς δεήσεσι φανερῶς ὡμολόγησας· ὅτι τὴν προκουρατίωνα μὲν καταδέξασθαι, ἥτις ὑπηρεσία ἀκερδὴς εἶναι ὀφείλει, οὐκ ἔστι πρᾶγμα ἀθέμιτον· τὰ δὲ τοιουτότροπα ὀφφίκια (τουτέστι τὸ ἐξαγοράζειν δίκας ἀλλοτρίας) οὐ χωρὶς μέμψεως καταδέχεταί τις.* Καὶ τὸ μὲν κατὰ πόδας οὕτως. Καλῶς δὲ εἶπεν ἡ διάταξις, ὅτι τὸ τὴν *δίκην* ἀγοράζειν ἀπηγόρευται. *'Αγωγὴν* γὰρ ἀγοράζειν καὶ μετὰ ταύτην τὴν διάταξιν ἐπιτέτραπται. 'Αμέλει καί τι πλέον ἔχομεν εὑρεῖν σὺν θεῷ προϊόντες, ἐν τῷ Δ' βιβλίῳ τούτου τοῦ Κώδικος, τὸν λθ' τοῦ βιβλίου τίτλον, οὕτως ἐπιγεγραμμένον: de hereditate vel *actione* vendita. Οὕτως ἄρα τὸ ἀγωγὴν ἀγοράζειν [οὐ] κεκωλυμένον ἐστιν. Ὅταν οὖν ἡ ἀγωγὴ οὔπω κατηνέχθη εἰς δικαστήριον, *οὐδὲ*

(12) Περὶ τοῦ Θαλελαίου ὅρα ἀνωτέρω σημ. 10.

(13) Σχόλ. Θαλελαίου ὑπὸ Βασιλ. Η', 6' 89.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ἀμφιβολία τις ἐστι περὶ αὐτῆς, τότε καλῶς αὐτὴν ἐρρωμένην ἀγοράζω καὶ οὐ ποιῶ πρᾶγμα ἀπηγορευμένον[14] . . . .

Ὑπὸ τὴν αὐτὴν δὲ ἔννοιαν διετυπώθη καὶ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς ἡ διάταξις καὶ ἐσχολιάσθη κατόπιν[15].

Ὅ τε Θαλελαῖος ἄρα καὶ ὁ συντάκτης τῶν Βασιλικῶν καὶ οἱ κατόπιν σχολιασταὶ ἐνόησαν τὸν νόμον οὐχὶ ὡς ἀναφερόμενον εἰς ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ διδομένῃ εἰς τὸν ἀναλαμβάνοντα τὸν κίνδυνον τοῦτον, ἀλλ' ὡς ἀναφερόμενον εἰς ἀγορὰν τῆς δίκης ἐπὶ χρήμασι, διδομένοις ὑπὸ τοῦ ἀγοράζοντος τὴν δίκην. Τοῦτο ἐξάγεται σαφῶς ἐκ τοῦ παραλληλισμοῦ τῆς ἀγορᾶς δίκης πρὸς τὴν ἀγορὰν ἀγωγῆς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

§ 8. Καθ' ὅμοιον τρόπον ὁ ἐπὶ Ἰουστίνου τοῦ Β' καὶ Μαυρικίου ἀκμάσας σχολιαστὴς Θεόδωρος ὁ Ἑρμοπολίτης[16] ἡρμήνευσε καὶ τὴν ἑτέραν παρεμφερῆ διάταξιν τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ τοῦ Μαξιμιανοῦ, ἐν ᾗ γίνεται ὡσαύτως λόγος περὶ redemtionis litis, περι-

(14) Πρβ. καὶ τὸ Σχόλιον Θεοδώρου ὑπὸ Βασιλ. Η', 6', 89.

(15) Ἐν τοῖς Βασιλικοῖς ἡ διάταξις παρεφράσθη ὡς ἀκολούθως (Βασιλ. Η' 6' 89):

> Μηδεὶς τὴν ἑτέρου δίκην ἀγοραζέτω· προῖκα μέντοι γενέσθω ἐντολεύς, εἰ βούλεται, καὶ μὴ χρήματα δοὺς τὴν ἀγωγὴν ἐντελλέσθω.

Ὁ δὲ Σχολιαστὴς τῶν Βασιλικῶν τὰ ἑξῆς γράφει ἐν σχέσει πρὸς τὸν νόμον τοῦτον: «Ὅρα βιβλίον ιδ' τίτλ. α' κεφ. πβ', ἔνθα εὑρήσεις ὡς ἄλλο ἐστὶ τὸ ἐργολαβῆσαι δίκην καὶ τὸ ἀγοράσαι ἀγωγήν».

(16) Ὁ Θεόδωρος, καταγόμενος ἐξ Ἑρμοπόλεως τῆς Αἰγύπτου—Θηβαῖος Ἑρμοπολίτης—ἦτο μαθητὴς τοῦ Στεφάνου. Διετέλεσε δικηγόρος—σχολαστικός,—ἐσχολίασε δὲ τὸν Κώδικα καὶ ἔγραψεν ἐπιτομὴν τῶν Νεαρῶν. Πρβ. Krüger op cit § 44 σημ. 44, σημ. 42, § 49 σημ. 40.

ληφθεῖσαν ἐν τῷ Κώδικι τοῦ Ἰουστινιανοῦ (Νόμ. 20 Κωδ. mand. 4, 35) καὶ ἔχουσαν ὡς ἑξῆς :

Diocletianus et *Maximianus* AA. et CC. Epagatho: Si contra licitum litis incertum redemisti, interdictae conventionis tibi fidem impleri frustra petis. § 1 Quod, si gratuitum mandatum suscepisti, secundum bonam fidem sumtus recte postulas.

Διότι γράφει ὁ Θεόδωρος :

Ὁ ἐργολαβήσας δίκην κατ' *ἀγορασίαν* οὐ δύναται ἀπαιτεῖν τὸν *πωλήσαντα* αὐτῷ ὥστε πληρῶσαι τὰ δόξαντα. Μέμνησο τῆς ε' διατάξεως τοῦ ς' τίτλ. τοῦ β' βιβλ. [Νομ. 5 Κωδ. 2, 6]. Ἔγνως γὰρ ἐν τῇ ιε' διατάξει τοῦ ιδ' τίτλου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου [Νομ. 15 Κωδ. de proc. 2, 14], ὡς οὐ χρὴ παντελῶς ἀγοράσαι ἀλλοτρίαν δίκην. Ἰστέον δέ, ὅτι ἀγωγὴν μὴ προκαταρχθεῖσαν δυνατὸν ἀγοράζειν, ὡς ἔγνως ἐν τῇ α' διατάξει τοῦ ι' τίτλου τοῦ παρόντος δ' βιβλίου [Νομ. 1 Κωδ. 4, 10]. Ἀνάγνωθι δὲ τὰ εἰρημένα ἐν τῇ κα' διατάξει τοῦ παρόντος τίτλου, περὶ ἐκχωρήσεως ἀγωγῶν [Νομ. 21 (γρ. 22) Κωδ. mand. 4, 35]. Σημείωσαι οὖν τὴν διαφορὰν τοῦ ἐργολαβῆσαι δίκην πρὸς τὸ ἀγοράζειν ἀγωγήν.[17]

---

(17) Σχόλ. Θεοδώρου ὑπὸ Βασιλ. ΙΔ' α' 82.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὁ συντάκτης τῶν Βασιλικῶν κατ' ἄλλον τρόπον ἐνόησε τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος διάταξιν. Βασιλ. ΙΔ' α' 82 :

Ὁ μὲν ἐργολαβήσας τὴν ἀλλοτρίαν δίκην κακῶς ἀπαιτεῖ πληρωθῆναι τὰ ὑποσχεθέντα ἐπὶ ταύτῃ τῇ αἰτίᾳ· *οὐ γὰρ ἔχει τὴν περὶ ἐν-*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

§ 9. Τρίτον τέλος χωρίον τῶν Ἰουστινιανείων συλλογῶν, ἐν ᾧ προφανῶς γίνεται λόγος περὶ redemtionis litis ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀγορᾶς ἀλλοτρίας δίκης, εἶνε ὁ Νόμος 22 Κωδ. mand. 4, 35, ὁ περιέχων τὴν διαβόητον διάταξιν τοῦ Ἀναστασίου.

Per diversas interpellationes ad nos factas, γράφει ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος πρὸς τὸν ἔπαρχον τῶν πραιτορίων Εὐστάθιον, comperimus quosdam, alienis rebus fortunisque inhiantes, *cessiones aliis competentium actionum in semet ipsos exponi* properare, hocque modo diversis personas litigatorum vexationibus afficere, quum certum sit, pro indubitatis obligationibus eos magis, quibus antea suppetebant, sua vindicare, quam ad alios transferre velle; per hanc itaque legem jubemus in posterum huius modi conamen inhiberi, (nec enim dubium est *redemtores litium alienarum videri eos esse, qui tales cessiones in se confici cupiunt*); ita tamen, ut si quis *datis pecuniis* huius modi subierit cessionem, usque ad ipsam tantum modo solutarum pecuniarum quantitatem et usurarum eius actiones exercere permittatur, licet instrumento cessionis venditionis nomen insertum sit; exceptis scili-

---

τολῆς ἀγωγήν. Ὁ μέντοι κατ' ἐντολὴν ὑπέρ τινος δικασάμενος δύναται τὰ γενόμενα δικαιώματα λαβεῖν.

Ὡς εἶνε διατετυπωμένον δηλαδὴ τὸ κείμενον τῶν Βασιλικῶν παρέχει τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται οὐχὶ περὶ ἀγορᾶς τῆς δίκης, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη, ἀλλὰ περὶ ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου αὐτῆς ἐπ' ἀμοιβῇ, ἤτοι περὶ ἐργολαβίας, ὑφ' ἣν ἔννοιαν ἐγένετο χρῆσις τοῦ ὅρου ἐν τοῖς νόμοις 7 Πανδ. mand. 17, 1 καὶ 6 § 7 Πανδ. mand. 17, 1· διότι μόνον οὕτω δύναται νὰ ἑρμηνευθῇ ἡ φράσις: οὐ γὰρ ἔχει τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγήν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

cet cessionibus, quas inter coheredes pro actionibus hereditariis fieri contingit, et his, quascumque vel creditor vel is, qui res aliquas possidet, pro debito seu rerum apud se constitutarum munimine ac tuitione accepit, nec non his, quas inter legatarios seu fideicommissarios, quibus debita vel actiones seu res aliæ relictæ sunt, pro his fieri necesse sit. Nulla etenim tali ratione intercedente, *redemptor*, sicuti superius declaratum est, magis exsistit, ***qui alienas, pecuniis praestitis, subiit actiones . . . .***

Κατεγράφη δὲ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς ἡ διάταξις αὕτη ὡς ἀκολούθως :[18]

Διὰ πολλῶν ὀχλήσεων πρὸς ἡμᾶς γενομένων, εὕρομέν τινας, τοῖς ἀλλοτρίοις πράγμασιν ἐγχαίνοντας, ἐκχωρήσεις τῶν ἀλλοτρίοις ἁρμοζουσῶν ἀγωγῶν εἰς αὐτοὺς ἐκτιθέναι παρασκευάζειν καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ διάφορα πρόσωπα ταῖς τῶν δικῶν ὀχλήσεσι περιβάλλειν· ὁπότε φανερόν ἐστιν ὑπὲρ τῶν ἀναμφιβόλων ἐνοχῶν ἐκείνους μᾶλλον, οἷς πρότερον ἥρμοζον, τὰ ἴδια διεκδικεῖν ἤπερ εἰς ἄλλους βούλεσθαι ταῦτα μεταφέρειν. Τοῦτον τοίνυν τὸν νόμον κελεύομεν τοῦ λοιποῦ τὰς τοιαύτας ἐκχωρήσεις κωλύειν, ἐπειδὴ ἀναμφίβολόν ἐστιν *ἀγοραστὰς τῶν ἀλλοτρίων δικῶν* δοκεῖν εἶναι τούτους, οἵτινες τὰς τοιαύτας ἐκχωρήσεις εἰς αὐτοὺς ἐπιθυμοῦσι γενέσθαι. Οὕτω μέντοι, ἵνα, εἴ τις *δοθέντων χρημάτων* τὴν τοιαύτην ὑπεισῆλθεν ἐκχώρησιν, ἕως κατ' αὐτῆς μόνης τῆς τῶν καταβληθέντων χρημάτων ποσότητος καὶ τῶν τόκων αὐτῆς τὰς ἀγωγὰς ἐγγυμνάζειν ἐπιτραπείη, κἂν ἐν τῷ συμβολαίῳ τῆς ἐκχωρήσεως τὸ τῆς πράσεως ὄνομα ἐντέτακται· ὑπεξῃρημένων δηλαδὴ τῶν ἐκχωρήσεων, ἃς μεταξὺ τῶν συγκληρονό-

(18) Βασιλ. ΙΔ' α' 84.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

μων περὶ τῶν κληρονομιαίων ἀγωγῶν γίνεσθαι συμβαίνει, καὶ τούτων, ἅτινα ἢ δανειστὴς ἢ ὁ πρᾶγμα διακατέχων ὑπὲρ τῆς τοῦ χρέους ποσότητος ἢ τῶν πραγμάτων, τῶν ὄντων παρ' αὐτῷ ἀσφαλείας καὶ ὀχυρώσεως χάριν, ἔλαβεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τούτων, αἵτινες εἰς ληγαταρίους, οἷς τισι χρέα ἢ ἀγωγαὶ ἢ ἄλλα πράγματα κατελείφθησαν, ὑπὲρ τούτων γίνεσθαι ἀνάγκη ἐστι· μηδενὸς γὰρ τοιούτου λογισμοῦ συμβαίνοντος, *ἐργολάβος, ὡς ἀνωτέρω πεφανέρωται,* μόνον δείκνυται, *ὅστις τὰς ἀλλοτρίας ἀγωγὰς χρημάτων παρασχεθέντων ὑπεισέρχεται.*

Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης ὁ Ἀναστάσιος, ὁρμώμενος ἀπὸ τῆς ἰδέας, ὅτι αἱ ἀγοραὶ ἀπαιτήσεων ἐπὶ τιμῇ ἐλάσσονι τῆς ὀνοματικῆς αὐτῶν ἀξίας περιέχουσι συνήθως ἐργολαβίαν δίκης καὶ θέλων νὰ κωλύσῃ τὰς τοιαύτας ἐκχωρήσεις, ὥρισεν ἐν γένει, ὅτι ὁ ἀγοραστὴς ἀπαιτήσεως «ἕως κατ' αὐτῆς μόνης τῆς τῶν καταβληθέντων χρημά»των ποσότητος καὶ τῶν τόκων αὐτῆς τὰς ἀγωγὰς ἐγγυμνάζειν» ἔχει ἐξουσίαν.

Ὥστε καὶ ἐνταῦθα πρόκειται σαφῶς οὐχὶ περὶ ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ διδομένῃ *εἰς* τὸν ἀναλαμβάνοντα τὸν κίνδυνον τοῦτον, ὡς ἐν τοῖς Νόμ. 6 § 7 καὶ Νόμ. 7 Πανδ. mand. 17, 1, περὶ ὧν ἀνωτέρω ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ ἀναδοχῆς τῆς δίκης ἐπὶ χρήμασι διδομένοις *ὑπὸ* τοῦ ἀναδεχομένου τὴν δίκην ἐκδοχέως.

Οὕτως ἐνόησαν τὸν νόμον καὶ οἱ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἢ ἀμέσως μετὰ τοῦτον ἀκμάσαντες Ἕλληνες ἑρμηνευταί, ὡς δύναταί τις νὰ συναγάγῃ ἐκ τῶν εἰς τὸν Κώδικα σχολίων τοῦ Ἀντικήνσωρος Στεφάνου καὶ τοῦ Σχολαστικοῦ Θεοδώρου.

Καὶ τὸ μὲν σχόλιον τοῦ Θεοδώρου παρετέθη ἤδη ἀνωτέρω·[19] τὸ δὲ σχόλιον τοῦ Στεφάνου[20] ἔχει ὡς ἑξῆς:

---

(19) Ὅρα ἀνωτ. § 8. Σχολ. Θεοδώρου ὑπὸ Βασιλ. ΙΔ' α' 82.

(20) Σχολ. Στεφάνου ὑπὸ Βασιλ. ΙΔ' α' 6.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐργολάβος ἐστι κυρίως ὁ ἐπιθυμίᾳ ἀγωγὴν ἀλλοτρίαν ἀγοράζων ὥσπερ τὴν δίκην, ἐκτρέπων εἰς ἑαυτὸν ταύτης τὴν ἔκβασιν, ἤγουν τὸν κίνδυνον· ὃς δὲ καὶ τίμημα δεδωκὼς οὐ πλέον τοῦ δοθέντος τιμήματος ἀπαιτεῖ τὸν δεβίτωρα, ὡς *ἀνήνεκται ἐν βιβλ. δ' τοῦ Κωδ., τίτλ. λε' διατ. κβ'* [Νομ. 22 Κωδ. 4, 35, περὶ οὗ ἐνταῦθα πρόκειται].

×

§ 10. Τελευταῖον χωρίον τῶν Ἰουστινιανείων συλλογῶν, ἐν ᾧ γίνεται λόγος περὶ τῆς redemtionis litis εἶνε ὁ νόμος 9 § 2 Πανδ. 1, 16. Τὸ χωρίον τοῦτο εἶνε εἰλημμένον ἐκ τοῦ πονήματος τοῦ Οὐλπιανοῦ de officio proconsulis.

Ὁ νομοδιδάσκαλος, ποιούμενος λόγον περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ ἀνθυπάτου, γράφει σὺν τοῖς ἄλλοις:

Circa advocatos patientem esse proconsulem oportet, sed cum ingenio, ne contemptibilis videatur; nec adeo dissimulare, si quos *causarum* concinatores vel *redemtores* deprehendat . . .

Καὶ ἐνταῦθα λοιπὸν ὁ Οὐλπιανὸς ποιεῖται λόγον περὶ δικηγόρων ὡς redemtorum causarum. Ἀλλ' ὁμολογητέον, ὅτι ἐνταῦθα εἶνε ἀμφίβολον ὑπὸ ποίαν ἔννοιαν δέχεται οὗτος τὴν redemtionem litis· ἆρά γε ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐπ' ἀμοιβῇ ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἢ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ὑπὸ τοῦ δικηγόρου ἀγορᾶς δίκης τινός, ὡς ἀνωτέρω διεξοδικώτερον ἀνεπτύχθη.[21]

---

(21) Τοῦ ῥήματος redimere ἁπλῶς, οὐχὶ δὲ μετὰ τοῦ ἀντικειμένου litem ἢ causam, γίνεται χρῆσις καὶ ἐν τοῖς νόμοις 1 Κωδ. ne liceat potentionibus 2, 14 (.... ut in actores seu procuratores in subsidia negotiorum vel usurpatos gratia vel r e d e m t o s, severa sententia vindicarent ..) καὶ 2 Κωδ. αὐτόθι (.... qui alios actionum suarum r e d i-

III

§ 11. Ταῦτα εἶνε τὰ χωρία τῶν πηγῶν, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ ἐργολαβίας δίκης.

Ἡ πρώτη παρατήρησις, ἡ μετὰ τὴν μελέτην τῶν ἀνωτέρω χωρίων, προσπίπτουσα, εἶνε, ὅτι ἡ γενικὴ ἔννοια τῆς ἐργολαβίας δίκης δὲν εἶνε ἔννοια *ὡρισμένου* τινὸς τύπου δικαιοπραξίας, ἀλλ' ἀπαντᾷ ἐπὶ δικαιοπραξιῶν *διαφόρου* μορφῆς.

Διότι ἐν τῇ νομικῇ μορφολογίᾳ εἰς ἄλλην προφανῶς κατηγορίαν ἀνήκει ἡ ἀγορὰ δίκης, εἰς ἄλλην δὲ ἡ ἐπ' ἀμοιβῇ ἀνάληψις τῆς αἰσίας τῆς δίκης διεξαγωγῆς.

Ὥστε ἡ γενικὴ ἔννοια τῆς ἐργολαβίας δίκης ἀποτελεῖ ἁπλῶς ἰδιάζον χαρακτηριστικὸν παντοίων δικαιοπραξιῶν, αἵτινες, ἀκριβῶς διότι τοῦτο τὸ χαρακτηριστικὸν ἔχουσι, θεωροῦνται ὡς περιέχουσαι δίκης ἐργολαβίαν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀλλὰ ποῖον εἶνε τὸ ἰδιάζον τοῦτο χαρακτηριστικόν;

X

§ 12. Ἐὰν ἐξετάσωμεν μετὰ προσοχῆς ἁπάσας τὰς δικαιοπραξίας, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἐν τοῖς παρατεθεῖσι χωρίοις, παρατηροῦμεν, ὅτι ἅπασαι περιέχουσιν ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς δίκης εἴτε ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἐν περιπτώσει αἰσίας τῆς δίκης ἐκβάσεως θέλει αὐξήσει ἡ περιουσία τοῦ ἀναλαμβάνοντος τὸν κίνδυνον τοῦτον (ἁπλοῦς, εἴτε μονόπλευρος κίνδυνος), εἴτε ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἐν περιπτώσει μὲν νίκης ὁ ἀναλαμβάνων τὸν κίνδυνον θέλει ἔχει ὠφέ-

---

m u n t exactores)· ἐν τοῖς νόμοις τούτοις ἡ λέξις redimere ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἐξαγοράζειν τινα πρὸς διεξαγωγὴν δίκης ἢ πρὸς ἀνάληψιν αὐτῆς ἰδίῳ ὀνόματι ἐξ ἀθεμίτων λόγων, ὡς καὶ ὁ M ü h l e n b r u c h ἤδη παρετήρησε (πρβ. ἀνωτέρω § 2).

λειαν, ἐν περιπτώσει δὲ ἥττης ζημίαν (διπλοῦς εἴτε ἀμφοτερόπλευρος κίνδυνος).

Οὕτω, ἐν τῷ θέματι τοῦ νόμου 7 Πανδ. mand. 17, 1 ἡ περιουσία τοῦ προκουράτορος θέλει αὐξήσει ἐν περιπτώσει νίκης καὶ δὴ κατὰ τὸ διδόμενον αὐτῷ præmium πέρα τοῦ προσήκοντος διὰ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ἀνταλλάγματος.

Τοὐναντίον ἐν τοῖς θέμασι τῶν νόμων 15 Κωδ. de proc. 2,13 καὶ 20 καὶ 22 Κωδ. mand. 4,35, ὡς οὗτοι ἡρμηνεύθησαν ἀνωτέρω, ὁ ἀγοράζων τὴν δίκην, ἢ ἀκριβέστερον τὸ τῆς δίκης ἀβέβαιον—litis incertum—[22], ἐὰν μὲν νικήσῃ, θὰ ἔχῃ ὡς ὠφέλειαν τὴν ἐπὶ πλέον διαφορὰν τῆς ἀξίας τοῦ ἐπιδίκου (ἢ μέλλοντος νὰ καταστῇ ἐπίδικον) ἀντικειμένου ἀπὸ τῆς τιμῆς, ἣν ἔδωκε διὰ τὴν ἀγορὰν ταύτην, ἐὰν δὲ ἡττηθῇ, θὰ ἔχῃ ὡς ζημίαν τὴν ἀπώλειαν τῶν δοθέντων χρημάτων.

Ἡ ἰδιοποίησις ἄρα τοῦ κινδύνου τῆς δίκης, εἴτε μονοπλεύρως εἴτε ἀμφοτεροπλεύρως κατὰ τἀνωτέρω ἐκτεθέντα, ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν τῆς ἐργολαβίας δίκης· πᾶσα δὲ δικαιοπραξία περιέχουσα τοιαύτην ἀναδοχὴν τοῦ κινδύνου τοῦ δικαστικοῦ ἀγῶνος πρέπει νὰ εἴ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

(22) Ἡ ἀγορὰ δίκης ὑπάγεται ὑπὸ τὸν νομικὸν τύπον τῆς emptionis spei ἢ aleae, ἐφ' ἧς ἀντικείμενον τῆς συναλλαγῆς εἶνε οὐχὶ ὡρισμένον τι πρᾶγμα, ἀλλὰ τοῦ πράγματος τὸ ἀβέβαιον (ipsum incertum rei: Νομ. 11 Πανδ. de act vel her. vend. 18, 4, Νομ. 12 Πανδ. de contr. empt. 19,1)· διότι καὶ ἐνταῦθα ἀγοράζεται οὐχὶ τὸ ἐπίδικον ἀντικείμενον καθ' ἑαυτὸ (ἡ ἐπίδικος ἀξίωσις, ἐνοχικὴ ἢ πραγματική, ἢ τὸ ἐπίδικον πρᾶγμα τὸ ὑφ' ἑτέρου διεκδικούμενον) ἢ τὸ μέλλον νὰ καταστῇ ἐπίδικον, ἀλλ' ἡ ἐλπὶς τῆς νίκης ἢ ἄλλως τὸ τῆς δίκης ἀβέβαιον (litis incertum: Νομ. 20 Κωδ. mand. 4, 35. Περὶ τῆς ἐννοίας τῆς emptionis spei ὅρα Windscheid Pand. § 385 σημ. 8 c, Dernburg Pand. II § 94 σημ. 14—πρβ. καὶ Braun: Finden die Grundsätze des Kaufs anf die emptio spei Anwendung? Ὥστε ἡ ἀγορὰ δίκης διαφέρει τῆς ἀγορᾶς ἀξιώσεως, πρβ. καὶ τὴν ἐμὴν διατριβήν: ἡ δικηγορικὴ ἀμοιβὴ καὶ ἡ ἐργολαβία δίκης ἐν σημ. 12.

πωμεν ὅτι περιέχει τοιαύτην ἐργολαβίαν.[23]

Κατὰ ταῦτα ἐργολαβίαν δίκης περιέχει λ. χ. ἡ δικαιοπραξία, καθ' ἣν συμφωνεῖται μετὰ τοῦ δικηγόρου, ὅπως δοθῇ εἰς αὐτὸν μέρος τοῦ ἐκ τῆς δίκης κέρδους, ἡ περιέχουσα δηλαδὴ societatem futuri emolumenti.[24]

---

(23) Καὶ ὁ συντάκτης τοῦ Σχολίου «εἰς αὐτοὺς ἀντιτιθέναι παρασκευάζειν» ὑπὸ Βασιλ. ΙΔ' α' 84 παρατηρεῖ:

> *ἐργολάβοι* γάρ εἰσιν οἱ εἰς ἑαυτοὺς ἀναδεχόμενοι τὴν ἄδηλον ἔκβασιν τῆς δίκης.

Ὁ δὲ Στέφανος, διακρίνων τὴν ἐργολαβίαν δίκης ὑπὸ εὐρεῖαν ἔννοιαν, περὶ ἧς μέχρι τοῦδε ὁ λόγος, καὶ τὴν ἐργολαβίαν δίκης ὑπὸ στενὴν ἔννοιαν, χαρακτηρίζει ὡς κυρίως μὲν ἐργολαβίαν τὴν ἀγορὰν ἀλλοτρίας δίκης, ὡς ἐργολαβίαν δὲ ἐν γένει τὴν ὑπὸ τὴν ἄνω ἐκτεθεῖσαν ἔννοιαν ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς δίκης, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ σχολίου αὐτοῦ εἰς τὸν νόμον 6 § 7 Πανδ. 17, 1, διασωθέντος ὡς σχολίου «δοκεῖ γάρ» ὑπὸ Βασιλ. ΙΔ' α' 6:

> .... οὔτε γὰρ ἦν κυρίως ἐργολάβος [ὁ Μάριος Παῦλος], μὴ πᾶσαν τῆς δίκης τὴν ἔκβασιν εἰς ἑαυτὸν καταδεξάμενος· *ἐργολάβος γάρ ἐστι κυρίως* ὁ ἐπιθυμίᾳ ἀγωγὴν ἀλλοτρίαν *ἀγοράζων*, ὥσπερ τὴν δίκην, ἐκτρέπων εἰς ἑαυτὸν ταύτης τὴν ἔκβασιν, ἤτοι τὸν κίνδυνον.

(24) Περὶ τοιαύτης τινος δικαιοπραξίας γίνεται λόγος ἐν τοῖς νόμοις 53 Πανδ. de pact. 2, 14 (Βασιλ. ΙΑ' α' 52) καὶ 5 Κωδ. de post. 2, 6 (Βασιλ. Η' α' 14), ἔτι δὲ καὶ ἐν νόμῳ 1 § 12 Πανδ de extr. cogn. 50, 13 ἐν ἀρχῇ. Ὅρα καὶ Σχόλιον Κυρίλλου ὑπὸ Βασιλ. ΙΑ' α' 52 καὶ Σχόλιον «certae partis», ὑπὸ Βασιλ. Η' α' 14. Εἶνε ἄξιον σημειώσεως, ὅτι καὶ ὁ Θαλελαῖος, σχολιάζων τὸν Νόμον 5 Κωδ. de post. 2, 6, περιέχοντα διάταξιν τοῦ Κωνσταντίνου, δι' ἧς οὗτος ἠπείλησε δι' ἀποκλείσεως ἀπὸ τῆς δικηγορίας τοὺς δικηγόρους, ὅσοι, τῆς ἑαυτῶν ὑπολήψεως ἄμετρα καὶ ἀθέμιτα προαιρούμενοι κέρδη, ἤθελον φωραθῇ αἰτοῦντες ὑπὸ τὸ πρόσχημα δικηγορικῶν δικαιωμάτων ὠφέλειαν ῥητοῦ μέρους τῶν ὑποθέσεων, ὧν ἀνέλαβον τὴν ὑπεράσπισιν, ὡς *ἐργολάβους δίκης* χαρακτηρίζει τοὺς τοιούτους δικηγόρους:

> .... μᾶλλον γὰρ ἡ διάταξις αὐτὸ τοῦτο συμφωνῆσαι εἰς κέρδος οἰκεῖον μέρος τοῦ πράγματος λαβεῖν εἰς ἀπόδειξιν τοῦ εἶναι τὸν δικολόγον *ἐργολάβον* ἐδέξατο· οἱ δὲ ἐργολάβοι κωλύονται τοῦ συνηγορεῖν,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐπίσης δὲ ἡ δικαιοπραξία, ἡ περιέχουσα ὑπόσχεσιν προσθέτου ἀμοιβῆς τοῦ δικηγόρου διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς νίκης (νικητικοῦ, palmarii),[25] ὡς καὶ ἡ δικαιοπραξία, δι' ἧς κτᾶταί τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ τῆς δίκης ἀβέβαιον, παρέχων ὡς ἀντάλλαγμα οὐχὶ χρήματα, ἀλλ' ἕτερόν τι.

IV

§ 13. Ὑπολείπεται νὰ ρηθῶσιν ὀλίγα τινὰ ἐπὶ μιᾶς ἀπορίας, ἥτις θὰ ἐγεννήθη βεβαίως παρὰ τῷ ἀναγνώστῃ.

«Ἐργολαβία» ὡς γνωστὸν ἐν τῇ νομικῇ γλώσσῃ τῶν Βυζαντινῶν[26] ὀνομάζεται ἡ κατὰ Ρωμαίους locatio conductio operis, ἡ σύμβασις μισθώσεως δηλαδή, καθ' ἣν τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνοχῆς τοῦ ἑτέρου τῶν μερῶν πρὸς τὸ ἕτερον εἶνε οὐχὶ ἡ ἐργασία αὐτοῦ ὡς τοιαύτη, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐργασίας.[27]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πῶς ἄρά γε ὁ ὅρος «ἐργολαβία» μετέπεσεν εἰς τὸ νὰ σημαίνῃ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἐν τῇ ἐκφράσει «ἐργολαβία δίκης» τὴν ὑπὸ

ὡς ἔγνωμεν ἐν τῷ ς' βιβλίῳ τοῦ de rebus [Νομ. 6 § 7 Πανδ. mand. 17, 1] εἰς τὸ θέμα Μαρίου Παύλου τοῦ δικολόγου ἐν τῷ μανδάτῳ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖ οὐχ ὡς νόμιμον τοῦτο παρεδέξατο, ἀλλ' ὡς ἐν φάκτῳ συμβεβηκός, ὅμως ὁ βασιλεὺς καὶ *ἐργολάβον* πιστεύσας εἶναι τὸν συνήγορον, τὸν συμφωνήσαντα μέρος τοῦ πράγματος κέρδος οἰκεῖον λαβεῖν, εἰκότως ἐκώλυσεν αὐτὸν τοῦ συνηγορεῖν.

Σχόλ. Θαλελαίου ὑπὸ Βασιλ. Η' α' 64.

(25) Περὶ τῆς τοιαύτης δικαιοπραξίας γίνεται λόγος ἐν τῷ νόμῳ 1 § 12 Πανδ. de extr. cogn. 50, 13. Ὅρα καὶ τὴν ἐμὴν διατριβὴν «ἡ δικηγορικὴ ἀμοιβὴ καὶ ἡ ἐργολαβία δίκης» ἐν σελ. 17 σημ. 18.

(26) Πρβ. λ. χ. τὸ σχόλιον «ἐάν τις μισθώσηται ποιῆσαι ἔργον τι» ὑπὸ Βασιλ. Κ' α' 13.—Ἐπίσης Βασιλ. ΙΕ' α' 39 καὶ τὸ σχόλιον «οἱ ἐργολάβοι».—Βασιλ. Κ' α' 50.

(27) Πρβ. ἰδίᾳ Νομ. 5 § 1 Πανδ. de verb. sign. 50, 16 καὶ Νομ. 22 § 2 Πανδ. loc. 19, 2.

τινος ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς αἰσίας τῆς δίκης ἐκβάσεως ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν ἔννοιαν; [28]

Ἡ πιθανωτάτη κατ' ἐμὴν γνώμην ἐξήγησις τῆς μεταπτώσεως ταύτης εἶνε ἡ ἑξῆς:

Αἱ λατινικαὶ λέξεις redimere καὶ redemtor εἶνε πολυσήμαντοι, σημαίνουσι δὲ πλὴν ἄλλων[29] καὶ τὴν conductionem operis ὑφ' ὡρισμένας περιστάσεις.

Οὕτως ἐν τοῖς νόμοις 30 § 3 Πανδ. loc. 19, 2 καὶ 51 § 1 Πανδ. αὐτόθι, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ ἀναλήψεως τῆς ἐκτελέσεως οἰκοδομῆς τινος καὶ ἐν γένει οἰκοδομικοῦ ἔργου ἐπὶ χρηματικῷ ἀνταλλάγματι, ὁ ἀναδεχόμενος τὴν ἐκτέλεσιν ταύτην — ὁ conductor operis — ὀνομάζεται redemtor.[30]

Τὸ γεγονὸς λοιπόν, ὅτι αἱ λέξεις redimere καὶ redemtor,

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

(28) Εἶνε ἄξιον σημειώσεως, ὅτι, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐρρήθη, παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἐργολαβία δίκης γενικώτερον μὲν σημαίνει τὴν ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς δίκης κατὰ τὰ ἐν τῷ κειμένῳ, *εἰδικώτερον* δὲ τὴν ἀγορὰν ἀλλοτρίας δίκης ἢ κατ' ἀκρίβειαν τὴν ἀγορὰν τοῦ ἀβεβαίου τῆς ἀλλοτρίας δίκης· πρβ. τὸ ἐν σημ. 23 σχόλιον τοῦ Στεφάνου καὶ Ἀρμεν. Ἑξαβιβλ. τίτλ. περὶ σημασίας ὀνομάτων § 31.

Τοιούτου ὄντος τοῦ περιεχομένου τῶν βυζαντινῶν πηγῶν, ἀποβάλλει πᾶσαν ἀξίαν τὸ ἐκ τούτων ἐπιχείρημα τοῦ Mühlenbruch ὑπὲρ τῆς θεωρίας αὐτοῦ, καθ' ἣν ἐργολάβος δίκης εἶνε κατ' ἀκρίβειαν ὁ ἐπ' ἀμοιβῇ ἀναδεχόμενος τὸν κίνδυνον δίκης τινὸς «ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀπαραλλάκτως ἔννοιαν, ὑφ' ἣν ἡ ἔκφρασις αὕτη ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς locationis conductionis operis» (ὅρα ἀνωτέρω § 2).

(29) Περὶ τῶν διαφόρων σημασιῶν τῶν λέξεων τούτων πρβ. Brissonium de verborum, quae ad jus civile pertinent, significatione καὶ Heumann Handlexikon zu den Quellen des römischen Rechts ἐν λέξεσι redimere καὶ redemtor.

(30) Νομ. 30 § 3 Πανδ. loc. 19, 2: Qui aedem faciendam locaverat in lege dixerat: quoad in opus lapidis opus erit, pro lapide et manupretio dominus redemtori in pedes singulos septem dabit;...

ὧν ἐγένετο χρῆσις ἐν ταῖς ῥωμαϊκαῖς πηγαῖς τοῦ λόγου προκειμένου περὶ ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν ἔννοιαν,[31] σημαίνουσι κατὰ τὰς πηγὰς ταύτας καὶ τὴν κατὰ κυριολεξίαν ἐργολαβίαν, ἴσως δὲ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ redemtio litis ὑφ' ὡρισμένην αὐτῆς μορφὴν πληροῖ τοὺς ὅρους τῆς locationis conductionis operis[32], ἤγαγε πιθανώτατα τοὺς Βυζαντι-

---

Νομ. 51 § 1 Πανδ. αὐτόθι: Locavi opus faciendum ita, ut pro opere redemtori certam mercedem in dies singulos darem;...

(31) Πρβ. λ. γ. Νομ. 7 Πανδ. mand. 17, 1 (.... eventum litis.. redemerit), Νομ. 6 § 7 Πανδ. mand. 17, 1 (... et quasi redemtor litis extitisse... quia mercede pacta accesserat ad talem redemtionem...), Νομ. 9 § 2 Πανδ. 1, 16 (... si quos causarum... redemtores deprehendat), Νομ. 20 Κωδ. mand. 4, 35 (Si... litis incertum redemisti), Νομ. 15 Κωδ. de proc. 2, 13 (Litem te redemisse...), Νομ. 22 Κωδ. mand. 4, 35 (... redemtores litium alienarum videri eos esse qui tales cessiones in se conficicupiunt).

(32) Τοῦτο συμβαίνει, ὁσάκις ἀναδέχεταί τις λ. χ. ἐπὶ χρηματικῷ ἀνταλλάγματι νὰ διεξαγάγῃ αἰσίως δίκην τινά. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἀντιπαροχὴ αὐτοῦ συνίσταται οὐχὶ εἰς τὴν παροχὴν ἐργασίας ἁπλῶς διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς δίκης, ἀλλ' εἰς τὴν ἐπίτευξιν ὡρισμένου ἀποτελέσματος, ἤτοι τῆς νίκης ἐν τῷ δικαστικῷ ἀγῶνι. Ἡ τοιαύτη σύμβασις, ἀσχέτως πρὸς τὴν ἀπαγόρευσιν αὐτῆς ὡς ἀθεμίτου, ὡς καὶ ἡ σύμβασις, δι' ἧς δικηγόρος ἀναδέχεται τὴν διεξαγωγὴν ὡρισμένης τινος δίκης, (οὐχὶ τὴν ἐπίτευξιν τῆς νίκης ἐν τῷ δικαστικῷ ἀγῶνι ὡς ἀνωτέρω, ἀλλ' οὔτε πάλιν καὶ τὴν παροχὴν ἁπλῶς τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ ἀσχέτως πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὅλης δίκης), θὰ ἔπρεπε νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς locationes conductiones operis (πρβ. Dankwardt, ἐν τοῖς δογματικοῖς χρονικοῖς τοῦ Jhering τομ. ΙΓ' σελ. 367—375 §§ 52—57), ἐὰν μὴ διάφορος ἦτο ἐπὶ τῶν τοιούτων πρὸς δικηγόρους δικαιοπραξιῶν ἡ ἀντίληψις τοῦ τε Ρωμαϊκοῦ δικαίου (πρβ. Windscheid Pand § 404 σημ. 3) καὶ τῆς πολιτικῆς δικονομίας (πολ. δικ. ἄρθρ. 99· ἀλλ' ὅρα καὶ Βασιλείου, περὶ τῆς δικηγορικῆς ἀμοιβῆς κατὰ τὸν ΓΤΛΑ' νόμον, ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Ἑλλην. καὶ Γαλλικῆς νομολογίας τόμ. ΚΗ' σελ. 434 κεξ.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

νοὺς εἰς τὸ νὰ χαρακτηρίσωσι κατὰ συνεκδοχὴν διὰ τῶν λέξεων «ἐργολάβος» καὶ «ἐργολαβία» τὰς νομικὰς ἐννοίας, περὶ ὧν ἀνωτέρω διεξοδικῶς ἐγένετο λόγος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
007000005327

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ